

УДК 81'1'23:811.161.2

## ЕМПІРИЧНІ Й ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ МЕТОДИ У СУЧАСНІЙ КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Світлана МАРТІНЕК

*Львівський національний університет імені Івана Франка,  
кафедра загального мовознавства,  
вул. Університетська, 1, ауд. 343, 79000 Львів, Україна,  
тел.: +380 (32) 2394756*

Розглянуто проблему застосування експериментальних методів у сучасних лінгвістичних дослідженнях. Особливу увагу приділено методу асоціативного експерименту як такому, що дає змогу експлікувати концептуальні структури свідомості носіїв мови й культури і перевірити релевантність результатів, отриманих шляхом інтроспекції.

*Ключові слова:* когнітивна лінгвістика, емпіричні методи, експериментальні методи, асоціативний експеримент.

### **Інтроспекція vs. емпіричні й експериментальні методи.**

Лінгвістичні студії когнітивного напрямку спрямовані передусім на пошуки когнітивного аналога – відповідної концептуальної структури – для кожної мовної одиниці, що дає змогу по-новому підійти до аналізу багатьох мовних явищ. Проте формування сучасної наукової парадигми не лише відкриває перед дослідником нові перспективи, але й породжує чергові проблеми. Зокрема, таку проблему, що виникає у зв'язку зі зверненням до глибинних концептуальних структур у свідомості мовця, становить психологічна релевантність отримуваних експлікацій [пор.: 11], а відтак на перший план висувається проблема пошуку адекватних дослідницьких методів [див.: 2, 3].

Як ще недавно зазначав Дж. Ньюмен, у когнітивній лінгвістиці взагалі немає методології, яку вона могла б назвати своєю [21, с. XI]. Більшість висновків у дослідженнях когнітивного напрямку ґрунтується на лінгвістичній інтроспекції<sup>1</sup> вченого. І хоча лінгвістична інтроспекція, без сумніву, є продуктивним методом дослідження, який дає змогу отримати важливі результати (понад те, застосування будь-якого методу не може бути вільним від усвідомленого або неусвідомленого акту інтроспекції), необхідними є також емпіричні і / або експериментальні<sup>2</sup> підтвердження запропонованих дослідниками експлікацій. Так, Л. Талмі вважає, що результати, отримані шляхом лінгвістичної інтроспекції, мають корелювати з результатами, отриманими із застосуванням інших методів, зокрема із застосуванням корпусу певної мови або психолінгвістичного експерименту [23, с. 5].

---

<sup>1</sup> Нерідко інтроспекцію не відрізняють від інтуїції. Зокрема, І. Шатуновський пише: «... потужним джерелом знань про мову є інтуїція, інтроспекція, що відкриває нам здобуті шляхом несвідомої індукції узагальнення» [12, с. 19].

<sup>2</sup> Зазвичай під емпіричними методами розуміють опрацювання баз даних, наприклад, матеріалу, вилученого з корпусу певної мови. Емпіричні методи часто плутають з експериментальними, коли певні явища вивчають у спеціально вибраних або штучно створених умовах для встановлення закономірних зв'язків між ними або їхніх властивостей.

Ці ідеї дедалі більше поширюються в сучасній американській і західноєвропейській когнітивній лінгвістиці, де існують дві протилежні тенденції: з одного боку, значна частина дослідників розглядає інтроспекцію як найкращий або навіть єдиний прийнятний метод для дослідження значення, а з іншого – існує маргінальна, проте дедалі зростаюча тенденція до застосування емпіричних методів, що є уживаними в інших когнітивних науках [див.: 17, с. 18]. Головним досягненням цієї останньої течії є поєднання потужної теоретичної бази когнітивної лінгвістики з відповідними емпіричними методами аналізу (зокрема методами кількісного аналізу мовних корпусів) [див.: 18, с. 92].

Потрібно зауважити, що в лінгвістиці вже існує добре розроблена методика проведення досліджень із залученням різного типу матеріалів для аналізу певних мовних явищ, яку польський дослідник Є. Бартмінський запропонував ще в 1998 році [14, с. 66]. На думку вченого, лінгвістичний аналіз має спиратися на дані, вилучені з трьох найважливіших джерел: системи мови, матеріалів анкет і текстів – і верифіковані на ґрунті інтуїції дослідника [14, с. 66]. У такий спосіб проаналізовано, наприклад, стереотип ROSJANIN [15, с. 105-151]. Для аналізу були залучені дані системи польської мови (це синоніми і квазісиноніми слова *rosjanin*, гіпероніми і когіпоніми, деривати словотвірні і семантичні, фразеологічні одиниці тощо), результати анкетування студентів за 1990 і 2000 роки, а також тексти різних жанрів – від прислів'їв і анекдотів до класичної літератури і газетних статей. Така різноманітна джерельна база дала дослідникові змогу всебічно проаналізувати зазначений стереотип і виділити певні синдроми («російської душі», «радянської людини», володаря і невільника, носія специфічної і багатой культури, слов'янства, «азіатськості»), а також зафіксувати появу нового синдрому – росіянина як європейця) у межах цього стереотипу.

Чим же відрізняється цей підхід від уже згадуваних підходів, прийнятих у новітній когнітивній лінгвістиці? Безумовно, він охоплює значно ширший матеріал. Як зазначає Є. Бартмінський, дані, отримані з різного типу джерел, експлікують нетотожні комплекси ознак, хоча деякі з них і повторюються. Крім того, експлікація в анкетах і текстах рис унікальних або оказіональних не означає, що вони є випадковими: по-перше, одиничні риси можуть утворювати неявну категорію і належати, наприклад, до певного аспекту предмету (походження, вигляд, будова тощо); по-друге, ті риси, які на перший погляд здаються випадковими, можуть бути похідними від інших, які вважаються базовими, а отже, мають внутрішню мотивацію. «Усі такі одноразово засвідчені риси, узяті в їхній сукупності, – пише Є. Бартмінський, – дають підґрунтя для відтворення фасетної структури уявлення про предмет...» [14, с. 67].

#### **«Людський чинник» в експериментальних дослідженнях.**

Проте навіть цей підхід не вирішує всіх дослідницьких проблем, і головна з них стосується принципів добирання матеріалу для дослідження. Якщо система мови надає нам матеріал відносно осяжний, то питання щодо обсягу конкретного корпусу текстів<sup>3</sup> або того, скільки і яких інформантів потрібно залучати до опитування, вимагає подальшого розроблення методично обґрунтованих принципів.

<sup>3</sup> Пор. зауваження О. Юдіна (стаття у цьому номері Вісника) про необхідність методологічно коректних і чітких критеріїв відбору дискурсивних матеріалів «із неозорого моря текстів, що репрезентують той або інший дискурс».

Запропонована Є. Бартмінським система анкетування, коли респонденти мають надати відповідь на запитання «Яким є типовий X?», є дуже подібною до керованого (коли експеримент відповідно програмуєть) і водночас ланцюгового (оскільки респондент надає більше, ніж одне визначення) асоціативного експерименту. Причому проблеми, які постають перед дослідником у процесі анкетування за запропонованою Є. Бартмінським схемою або у ході психолінгвістичного експерименту (вільний асоціативний експеримент, коли дослідник не встановлює певних правил і вимог для респондента, також не є винятком у цьому) до певної міри подібні.

Наприклад, О. Горошко виокремлює декілька чинників, що впливають на кінцеві результати асоціативного експерименту. Це, по-перше, форма проведення експерименту (усна або письмова, спосіб подання стимулів – по одному або списком тощо); по-друге, хто і як проводить експеримент (тобто поведінка експериментатора, його індивідуальні характеристики, настанови, яку він/вона дає респондентам тощо); по-третє, це обставини, за яких експеримент відбувається, – місце проведення, погодні тощо умови; по-четверте, валідність отриманих результатів, яка залежить від соціальних і психофізіологічних характеристик інформантів, а також їхнього психічного стану на момент проведення експерименту; нарешті, чималі труднощі викликає опрацювання отриманого матеріалу, який потребує подальшої формалізації й інтерпретації [3, с. 283–284].

Зазначені чинники є неоднорідними за своєю природою; зокрема, проблема інтерпретації експериментальних даних вимагає окремої уваги. Тому розпочнімо з тих чинників, що можуть вплинути на результати будь-якого опитування і, зокрема, асоціативного експерименту – соціальних і психофізіологічних особливостей респондентів, про які згадує О. Горошко.

Серед них надзвичайно важливим є чинник статі, оскільки жіночі і чоловічі реакції демонструють суттєві розбіжності не лише у кількісному, але й у якісному складі реакцій відповідно до того, які саме концептуальні структури вони експлікують і наскільки ці структури є психологічно вагомими для респондентів залежно від їхньої статі. Наприклад, стимул **коханя** викликав у чоловіків реакції *любов* 13,9%; *серце* 5,9%; *секс* 5%; *дівчина*; *подружжя*; *почуття* 3% тощо, а в респондентів жіночої статі цей стимул викликав реакції *почуття* 8,9%; *любов* 7,9%; *вічне* 5%; *велике* 4%; *взаємне*; *зрада*; *хлопець* 3% тощо [7, с. 173].

Не менш важливим є чинник вікового цензу респондентів. Традиційно, а також з огляду на зручність проведення опитування переважну більшість респондентів в асоціативному експерименті (далі – АЕ) складають студенти, хоча автори окремих словників все ж таки намагаються залучити до участі в ньому людей різного віку [див.: 1, с. 21]. Вплив зазначених чинників є неунікненим завжди й у будь-якому опитуванні. Проте перелік чинників, що впливають на перебіг і результати експерименту, не обмежується лише ними.

Ще одним можливим чинником є вплив іншої мови при проведенні експерименту. Наприклад, в анкетах АЕ з носіями української мови, результати якого представлені у «Славянском ассоциативном словаре», окремі стимули були подані з російським перекладом: **чоловік** (*муж*) і **чоловік** (*мужчина*), **дружина** (*жена*) і **жінка** (*женщина*) [9, с. 11], – що не могло не позначитися на чистоті експерименту.

Крім того, на результати експерименту впливає територія, яку охоплює опитування. Наприклад, АЕ, результати якого представлені у згаданому словнику, був проведений лише в одному з регіонів України, а саме в Ніжинському педагогічному університеті [10, с. 5]. Проте для забезпечення репрезентативності результатів (особливо, якщо метою експерименту є укладання асоціативного словника певної мови), опитування бажано проводити в різних регіонах країни.

Отримані в експерименті результати можуть виявляти не лише відносно стабільні зв'язки слів й властивості означуваних ними явищ, але й вплив політичних та інших подій на свідомість мовців. Так, стимул **ладен** через рік після трагічних подій 11 вересня 2001 року викликав появу численних реакцій, спричинених впливом цієї події, причому більшість зазначених реакцій<sup>4</sup> було отримано від респондентів чоловічої статі (1), а меншу – від респондентів жіночої статі (2):

(1) бен 4,9%; бен Ладен 3,9%; бін Ладен 2,9%; бін 1,9%; Усама бен Ладен 1,9%; бін Ладен Осама 1%; бін, ой бін 1%; Ірак 1%; Осама бен Ладен 1%; тероризм 1%; Усама бен 1%; як завжди бен 1% – усього 22,5%;

(2) (бен 0,9%; бен Ладен 0,9%; не бен 0,9% – усього 2,7%) [7, с. 173].

Без сумніву, наведений перелік чинників, що впливають на проведення як АЕ, так і будь-якого опитування, а відтак і на отримувані результати, є неповним і може бути доповненим. Необхідно пам'ятати, що культура загалом є гетерогенним явищем і, як зазначає К. Крамч, «члени тієї самої дискурсивної спільноти всі мають різні біографії і життєвий досвід, вони можуть відрізнятися віком, статтю, етнічно, можуть мати різні політичні погляди» [19, с. 9–10. Переклад мій. – С.М.]. Усвідомлення дії зазначених чинників представниками сучасного когнітивного напрямку посилює інтерес до вивчення мови в усіх її вимірах, про що свідчать публікації останніх років [див.: 16]. Відбувається перехід від вивчення мови як явища однакового, рівноцінного для всіх членів ідеалізованої мовно-культурної спільноти у дусі Н. Хомського, до вивчення мови, що ґрунтується на її реальному використанні з максимальним урахуванням різноманітних чинників.

### **Проблема класифікації реакцій.**

Аналіз результатів різноманітних опитувань, анкетувань і, зокрема, асоціативних експериментів завжди викликав у дослідників певні труднощі. Головна складність, що виникає при застосуванні цього методу, полягає в тому, як інтерпретувати і класифікувати отримані результати.

Наука знає чимало спроб класифікації асоціативних реакцій. Зокрема, О. Горошко аналізує у своїй праці десятки (!) класифікацій асоціативних реакцій, отриманих у вільному асоціативному експерименті [див.: 3, с. 197–258]. Причому, як слушно зауважує дослідниця, необхідно брати до уваги, яке саме значення вкладається в слово *асоціація* – чи це власне словесна реакція, яке виникає у відповідь на словостимул, чи це зв'язок, який існує між стимулом і реакцією [див.: 3, с. 254].

Проте, незважаючи на величезну кількість запропонованих дослідниками класифікацій, Д. Слобін зазначає, що хоча «ці класифікації дуже дотепні, не зовсім зрозуміло, до яких висновків вони можуть привести, як визначене їхнє підґрунтя і які

<sup>4</sup> Реакції респондентів подано в тому вигляді, як вони були зафіксовані в анкетах.

їхні межі», а отже, авторам цим класифікацій «лишається тільки здійснити руки до неба й вигукнути: „Імовірно, слова пов'язані між собою безліччю несповіданих шляхів”» [8, с. 141]. Причиною неможливості створення «строгої» класифікації реакцій є те, що вони можуть бути пов'язані зі стимулом більш ніж за одним параметром. Ситуація ускладнюється також тим, що значна частина отриманих реакцій є багатозначними словами й у поєднанні зі стимулом вони можуть утворювати *референційно непрозорий* [див.: 4, с. 87–108] мінімальний контекст, однозначна інтерпретація якого не завжди можлива. І це далеко не повний перелік проблем, з якими стикається дослідник, що буде намагатися скласти таку класифікацію. Але насправді важливим є те, що створення вичерпної й непересічної класифікації асоціативних реакцій у межах сучасної когнітивної лінгвістики втрачає свою значущість<sup>5</sup>. Згадаймо лише, що пише про наївну таксономію Дж. Лакофф на прикладі мови австралійських аборигенів племені д'їрбал [5, с. 12 і далі]. Справжня мета дослідника в цьому випадку – не створити штучну класифікацію отриманих реакцій, а спробувати зрозуміти, чому ці реакції виникли і, – скажу забігаючи наперед, – які концептуальні структури свідомості носія мови і культури вони експлікують.

Справді, очевидно, що асоціативні реакції є не випадковими. Оскільки «відносини між лінгвістичною формою й функцією відбивають концептуальні структури й загальні принципи когнітивної організації» [22, с. 4], можна припустити, що вони є відображенням корелятивних концептуальних структур людської свідомості. Із таким підходом не погоджується Є. Бартмінський, який вважає, що «асоціативний експеримент тільки в незначному (якщо взагалі в якомусь) ступені служить реконструкції змісту концепту» [13, с. 224]. У цьому пункті він погоджується з В. Ждановою, яка вважає, що асоціативний експеримент, підтверджуючи часом певну частину семантичної характеристики концепту, водночас значно його розширює, збагачує, між іншим, елементами емоційними або елементами, що походять із прецедентних текстів [див.: 13, с. 224].

Проте застосування теоретичного апарату когнітивної науки до аналізу отриманих в АЕ реакцій дає змогу стверджувати, що ці реакції не просто підтверджують «певну частину семантичної характеристики концепту»: вони становлять зовнішню експлікацію властивостей відповідного концепту і – більше того – фрейму(ів), до якого(их) цей концепт входить як складова ширшого фрагменту свідомості носіїв мови й культури. А відтак асоціативні реакції надають нам змогу виявити не лише властивості певного концепту, але й його зв'язки з іншими концептуальними структурами.

Наприклад, реакції на стимул **свиня** експлікують уявлення про саму тварину (3), різні фрейми, у які вона вписана у свідомості мовців, або ж варіативне значення слотів певного фрейму (4), а також метафоричне переосмислення цього концепту (5); причому можлива детальніша класифікація зазначених груп реакцій:

(3) *рило* 2,3%; *рожева* 1,4%; *бежева*; *вгодована*; *жирна*; *породиста* тощо – по 0,5%;

(4) *бруд* 5,6% і *брудно* 0,9%; *сало* 5,6% і *сало!!!* 0,5%; *село* 3,8%; *болото* 3,2%; *багно* 0,9%; *м'ясо* 2,8%; *Великдень*; *господарка*; *грязюка*; *їжа*; *калюжа*; *корито*; *паишет*; *ринок*; *свинарник*; *смачна*; *стайня*; *стіл*; *товар* тощо – по 0,5%;

<sup>5</sup> Порівняймо аналогічне твердження О. Горошко про те, що побудувати ідеальну класифікацію асоціацій, засновану на певному несуперечливому принципі, «не можливо й не потрібно» [3, с. 254].

(5) *неохайність* 1,9%; *людина*; *підлість* 1,4%; *наглисть*; *хам* 0,9%; *неакуратність*; *нечесна людина*; *образа*; *під столом*; *підложити свиню*; *підозра*; *підсунули*; *підсунути*; *погана людина*; *поганий вчинок*; *поганий як*; *п'яний до упаду*; *сволота* тощо – по 0,5% [7, с. 276].

Крім того, оскільки концептуальні структури характеризуються щодо когнітивних доменів, які належать до різних аспектів профільованої сутності [20, с. 62], отримані реакції дають змогу не лише експлікувати ці структури, але й визначати ступінь їхньої значущості для носіїв мови і культури.

Наприклад, реакції на стимул **дерево** експлікують структуру цієї категорії базового рівня: по-перше, отримані реакції допомагають з'ясувати ступінь прототипності одиниць субкатегоріального рівня, що входять до цієї категорії (6), по-друге, виявляють ознаки концепту ДЕРЕВА різного ступеня прототипності (7) тощо:

(6) *дуб* 18,2%; *береза* 5,9% і *берізка* 0,5%; *липа* 4,9%; *яблуня* 3,4%; *клен* 2,5%; *каштан*; *сосна* 2%; *бук*; *верба*; *калина*; *черешня* 1,5%; *ясен* 1% і *ясень* 0,5%; *бамбук*; *кипарис*; *осика*; *тополя*; *фікус*; *явір*; *ялина* і *ялинка* – по 0,5%;

(7) *зелене* 10,3%; *зелений* 1,5% і *зелена*; *зелень* – по 0,5%; *високе* 3%; *листя* 1% і *листочки*; *листяне* – по 0,5%; *хвойне* 1,5%; *велике*; *крона*; *рослина*; *стовбур* 1%; *коричневе*; *коріння*; *корінь*; *обпале*; *плід*; *плودي*; *плодоносне*; *ріст*; *рожеве*; *розложисте*; *смола*; *сук*; *ягоди* – по 0,5% тощо [7, с. 102].

Отже, застосування теоретичного апарату когнітивної лінгвістики до інтерпретації результатів АЕ дає змогу підійти до проблеми класифікацій асоціативних реакцій повному. Головне завдання, що стоїть перед дослідником, полягає не у створенні штучної класифікації отриманих реакцій, а в реконструкції відповідних концептуальних структур у свідомості мовця.

Результати асоціативного експерименту або іншого типу анкетування, доповнені даними системи мови й аналізом корпусу текстів відповідної мови, за схемою Система – Анкета – Текст (SAT), яку запропонував Є. Бартмінський, надаватимуть дослідникові змогу експлікувати відповідний фрагмент концептуальної картини світу у свідомості носіїв мови і культури найбільш повно і вичерпно.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герганов Е. Български норми на словесни асоциации / Е. Герганов. – София : Наука и изкуство, 1984.
2. Глуценко В. А. Лінгвістичний метод як гетерогенний феномен / В. А. Глуценко // Методи лінгвістичних досліджень : (Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції). – Слов'янськ : Слов'янський держ. пед. ун-т, 2010. – С. 33–37.
3. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента / Е. И. Горошко. – Харьков : Изд. группа «РА – Каравелла», 2001.
4. Куайн У. О. Референция и модальность / У. О. Куайн // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1982. – Вып. XIII. – С. 87–108.
5. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. XXIII. Когнитивные аспекты языка. – С. 12–51.
6. Мартінек С. Емпіричні методи у сучасній когнітивній лінгвістиці / С. Мартінек // Методи лінгвістичних досліджень : (Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції). – Слов'янськ : Слов'янський держ. пед. ун-т, 2010. – С. 119–122.

7. *Мартінек С.* Український асоціативний словник : в 2 т. / С. Мартінек. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Т. 1 : Від стимулу до реакції.
8. *Слобин Д.* Психолінгвістика / Д. Слобин, Дж. Грін. – М. : Изд-во Прогресс, 1976. – С. 19–215.
9. Структура словаря // Славянский ассоциативный словарь : русский, белорусский, болгарский, украинский / Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Ю. Н. Караулов, Е. Ф. Тарасов. – М., 2004. – С. 11–13.
10. *Уфимцева Н. В.* Предисловие / Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Ю. Н. Караулов, Е. Ф. Тарасов // Славянский ассоциативный словарь : русский, белорусский, болгарский, украинский. – М., 2004. – С. 3–9.
11. *Ченки А.* Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях / А. Ченки // Вопросы языкознания. – 1996. – № 2. – С. 68–78.
12. *Шатуновский И. Б.* Семантика предложения и нереферентные слова / И. Б. Шатуновский. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996.
13. *Bartmiński J.* Językowe wyznaczniki tożsamości w świetle badań ankietowych (Vladislawa Ždanova, Russkaja kul'turno-jazykovaja model' prostranstva i osobnosti individual'noj orientacii v nej, [w:] Russkie i <russkost'>. Lingvo-kulturologičeskie etiudy / Sostavitel' V. V. Krasnych, Moskva: Gnozis, 2006, 335 s.) // Etnolingwistyka. – 2010. – №2. – S. 222–224.
14. *Bartmiński J.* Podstawy lingwistycznych badań nad stereotypem – na przykładzie stereotypu matki / J. Bartmiński // Jezyk a kultura. – 1998. – №12. – S. 63–83.
15. *Bartmiński J.* Stereotyp Rosjanina i jego profilowanie we współczesnej polszczyźnie / J. Bartmiński, I. Lappo, U. Majer-Baranowska // Etnolingwistyka. – 2002. – №14. – S. 105–152.
16. Cognitive Sociolinguistics : Language Variation, Cultural Models, Social Systems / Ed. by G. Kristiansen, R. Dirven. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2008.
17. *Geeraerts D.* Introducing cognitive linguistics / D. Geeraerts, H. Cuyckens // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. – Oxford University Press US, 2007. – P. 3–24.
18. *Heylen K.* Methodological issues in corpus-based Cognitive Linguistics / K. Heylen, J. Tummers, D. Geeraerts // Kristiansen G., Dirven R. (Eds.) Cognitive sociolinguistics : language variations, cultural models, social systems. – Berlin; New York : Mouton de Gruyter, 2008. – P. 91–128.
19. *Kramsch C.* Language and Culture / C. Kramsch. – Oxford : Oxford University Press, 1998.
20. *Langacker R. W.* Concept, image, and symbol: the cognitive basis of grammar / R. W. Langacker. – 2nd ed. – Berlin; New York : Mouton de Gruyter, 2002.
21. *Newman J.* Give : a cognitive linguistic study. (Cognitive linguistics research; 7) / J. Newman. – 2nd ed. – Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1996.
22. *Sweetser E.* From etymology to pragmatics : Metaphorical and cultural aspects of semantic structure / E. Sweetser. – Cambridge University Press, 1996.
23. *Talmy L.* Concept structuring systems / Talmy L. Toward a cognitive semantics : in 2 v. – Cambridge (Mass.); London : A Bradford Book: The MIT Press, 2003. – V. 1.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2011

Прийнята до друку 23.02.2011

**EMPIRICAL AND EXPERIMENTAL METHODS  
IN CURRENT COGNITIVE LINGUISTICS****Svitlana MARTINEK**

*Ivan Franko National University in Lviv,  
General Linguistics Department,  
Universytetska str., 1, r. 343, 79000 Lviv, Ukraine,  
tel.: +380 (32) 2394756*

The problem of applying experimental methods in current linguistic investigation has been examined. A special attention was paid to the method of an associative experiment as the such one which allows revealing conceptual structures of consciousness of the bearers of language and culture and confirming validity of the results obtained via introspection.

*Key words:* Cognitive Linguistics, empirical and experimental methods, associative experiment.

**ЭМПИРИЧЕСКИЕ И ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ МЕТОДЫ  
В СОВРЕМЕННОЙ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКЕ****Светлана МАРТИНЕК**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,  
кафедра общего языкознания,  
ул. Университетская 1, ауд. 343, 79000 Львов, Украина,  
тел.: +380 (32) 2394756*

Рассмотрена проблема применения экспериментальных методов в современных лингвистических исследованиях. Особое внимание уделено методу ассоциативного эксперимента как такому, который позволяет эксплицировать концептуальные структуры сознания носителей языка и культуры и проверить релевантность результатов, полученных путем интроспекции.

*Ключевые слова:* когнитивная лингвистика, эмпирические методы, экспериментальные методы, ассоциативный эксперимент.